

6. GREMALSCHI, A. *Formarea competențelor-cheie în învățământul general: provocări și constrângeri*. Chișinău, 2015, 271 p. ISBN 5-94033-148-3.
7. PAPALIA, D., WENDKOS OLDS, S., DUSKIN FIELDMAN, R. *Dezvoltarea umană*. tr. de A. Mîndrilă-Sonetto. București: TREI. 2010. 832 p. ISBN 978-973-707-414-0.
8. PĂNIȘOARA, G., SĂLĂVASTRU D., MITROFAN, L. *Copilăria și adolescența. Provocări actuale în psihologia educației și dezvoltării*. Iași: Polirom. 2016. 312 p. ISBN 978-973-46-6016-2.
9. БАЕВА, И. А. *Психологическая безопасность в образовании*. Монография. СПб.: Издательство «СОЮЗ», 2002. 271 с. ISBN 5-94033-148-3.
10. ЧИРКИНА, С.Е., АХМЕРОВ, Р.А., БАЖИН, К.С., ЦАРЕВА, Е.В. *Основы формирования психологически безопасной образовательной среды: учебно-методическое пособие*. Казань: Издательство «Бриг», 2015. - 136 с. ISBN 978-5-98946-157-8.
11. <https://www.unicef.org/moldova/rapoarte/bullying-ul-%C3%AEn-r%C3%A2ndul-adolescen%C8%9Bilor-din-republica-moldova> (accesat 18.03.2022).

RELAȚIA DINTRE STĂRILE PSIHICE ȘI STRATEGIILE DE COPING LA VÂRSTA PREADOLESCENȚĂ CA FACTOR AL SECURITĂȚII PSIHOLOGICE²

THE RELATIONSHIP BETWEEN MENTAL STATES AND COPING STRATEGIES IN PREADOLESCENCE AS A FACTOR IN PSYCHOLOGICAL SECURITY

*Carolina Perjan, dr. prof., univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Carolina Perjan, Ph.D, professor,
„Ion Creangă” SPU, Chișinău
ORCID: 0000-0001-9224-0834*

CZU: 159.922.7

DOI: 10.46728/c.v1.25-03-2022.p12-16

Abstract

Every person during his life is subjected to stressful, problematic situations. How the person resists these situations depends on the coping strategies they choose. These strategies are conditioned by the mental states that people are currently experiencing. Certainly the coping strategies chosen also create psychological security for the individual. The cognitive, affective and behavioral response to various frustrating situations is formed from preadolescent age conditioned by the main neoformations such as: development of self-awareness, personal identification of the preadolescent and biological changes. This age is sensitive in forming the relationship between mental states and coping strategies.

Key-words: mental states, preadolescence, coping strategies, psychological security.

Evenimentele în ziua actuală (pandemia și toate restricțiile ce vin cu ea, instabilitatea sistemului social) creează vulnerabilități în stabilitatea stărilor psihice a oamenilor și în același timp facilitează condițiile pentru atingerea cotelor înalte ale agresivității, frustrării, anxietății

² Articol realizat în cadrul proiectului de cercetare „Aspecte psihosociale ale securității psihologice și manifestările ei în plan social la copii”, cu cifrul nr. 20.80009.0807.31. Programul: Provocări Societale.

etc., creând insecuritate psihologică. Stările de tristețe și bucurie, încântare și disperare apar în legătură cu situațiile în care omul este implicat și cum acestea sunt percepute.

Cel mai vulnerabili în condițiile actuale sunt copiii și anume preadolescenții, datorită faptului că o schimbare esențială, este maturizarea, fiind principala neformațiune în dezvoltarea preadolescentului [3,7]. Cum va răspunde cognitiv, afectiv și comportamental preadolescentul la toate situațiile de stres va duce la alegerea strategiilor de coping care pe viitor pot deveni factor al securității psihologice.

A.Ebata și R. Moos au descris diferența dintre coping-ul cu angajament și copingul fără angajament. Copingul cu angajament presupune rezolvarea de probleme sau căutarea suportului social. Coping-ul fără angajament presupune retragerea sau negarea.

Se delimitează o clasificare clasică, potrivit lui R. Lazarus, în coping centrat pe problemă și coping centrat pe emoție. Copingul centrat pe problemă cuprinde strategii ca: prezentarea problemei, strângerea informațiilor, găsirea soluțiilor alternative, evaluarea lor, rezolvarea [5]. Copingul centrat pe emoție nu schimbă situațiile nefavorabile, ci doar ajută persoana în cauză să se simtă mai bine [6].

Pentru a vedea relația dintre stările psihice și strategiile de coping am efectuat o cercetare experimentală în care a fost inclus un grup de preadolescenți (105 subiecți) ce a fost din start subîmpărțit în trei eșantioane în dependență de vârstă și anume:

Preadolescentul mic: 11-12 ani – 35 subiecți

Vârsta crizei: 13 ani - 35 subiecți

Preadolescentul mare: 14-15 ani – 35 subiecți

Subiecții experimentali au fost supuși cercetării prin intermediul testului psihologic "Autoaprecierea stărilor psihice" (Eysenck) și "Coping-test" (Lazarus).

În cercetare am presupus că: 1. se atestă diferențe în dependență de vârstă în procesul de autoapreciere a stărilor psihice la preadolescenți. 2. Există relație semnificativă între autoaprecierea stării psihice și strategia de coping manifestată de preadolescent.

În figura de mai jos sunt prezentate rezultatele sub formă de unități medii în urma cercetării prin testul Autoaprecierea stărilor psihice (după Eysenck).

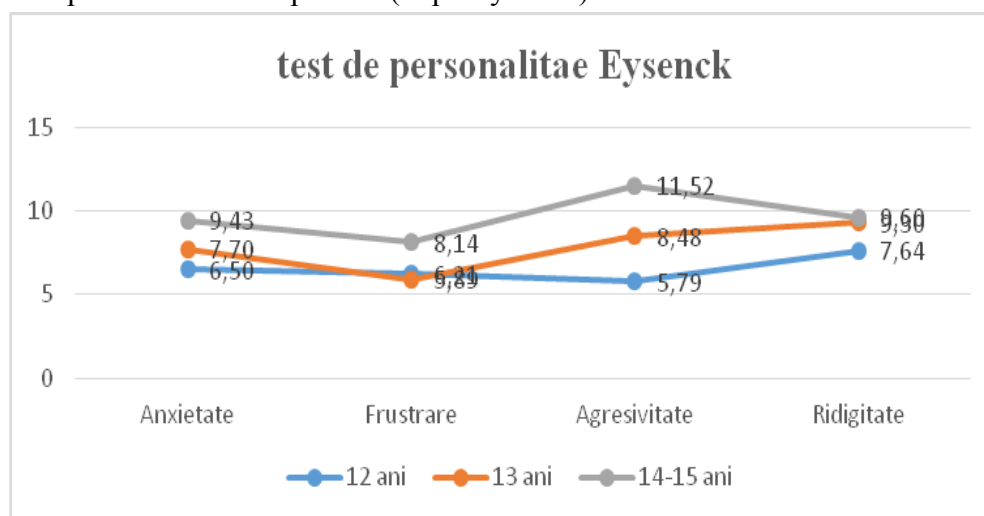

Figura 1.1. Testul „Autoaprecierea stărilor psihice” (după Eysenck)

Analizând rezultate prezentate în figură putem observa că autoaprecierea stărilor psihice la vârsta preadolescență diferă în dependență de vârstă.

Se observă că ”anxietatea” la vârsta de 11-12- ani este cea mai joasă (6,5 un. med.), preadolescenții din perioada crizei înregistrează nivel mediu (7,70 un. med.), în timp ce preadolescentul mare prezintă un nivel destul de înalt (9,43 un. med.) ceea ce semnifică că preadolescenții mari (de 14-15 ani) au înclinația de a trăi emoții anxioase cu mai multă amploare, prezentând și un nivel redus al pragului de apariție a unei manifestări de anxietate.

La scala ”Frustrare” observăm că indicii pentru subgrup I și II de cercetare sunt apropiate de preadolescenții mici (6,51 un. med) și preadolescenții din vârsta crizei (5,89 un. med.), însă a treia subgrupă de preadolescenți – adolescenții mari, diferă de primele două printr-un nivel înalt al frustrării (8,14 un. med.). La vârsta de 14-15 ani se accentuează maturizarea biologică, ce duce după ea schimbări corporale, dar și mentale, ce pentru preadolescent este o situație nouă, neclară ce și dezvoltă un înalt nivel al frustrării demonstrat în cercetarea dată.

Analizând rezultatele la scala ”Agresivitate” observăm diferențe esențiale între cele trei grupuri de preadolescenți. Cel mai redus indice al agresivității predomină la vârsta preadolescentului mic (5,79 un. med.), puțin mai mare e predominanța în rândul preadolescenților din perioada crizei (8,48 un. med.) și cel mai înalt indice se atestă în grupul preadolescentului mare (11,52 un. med.).

Pentru scala de ”Rigiditate” s-a evidențiat următoarele rezultate. Pentru vârsta de 13 ani și 14-15 ani indicele rigidității este înalt (9,3 un. med. și 9,6 un. med.), comparativ cu vârsta de 11-12 ani unde se atestă un nivel mai scăzut al acestui indice (7,64 un. med.).

Analiza statistică a demonstrat că există diferențe semnificative între cele trei subgrupe experimentale la două scale. Astfel, pentru scala ”Anxietate” ($\chi^2= 5,99$ pentru $p=0.050$) există diferențe semnificative dintre indicii grupului preadolescentului mare și celelalte două grupuri.

Pentru scala ”Agresivitate” ($\chi^2= 17,86$ pentru $p<0.001$) există diferențe statistic semnificative între toate cele trei grupuri de vârstă.

Astfel, raportând rezultatele obținute în cadrul studiului și anume indici mai reduși la agresivitate, rigiditate și anxietate pentru preadolescentul mic este explicabil prin faptul că cel din urmă abia pășește pe calea autocunoașterii, autoanalizei, spre deosebire de preadolescentul în criză și cel mare, care mai vine și cu unele neformațiuni ca identificarea personală, dezvoltarea conștiinței de sine etc. În figura de mai jos sunt prezentate strategiile de coping la care apelează preadolescenții în dependență de vârstă.

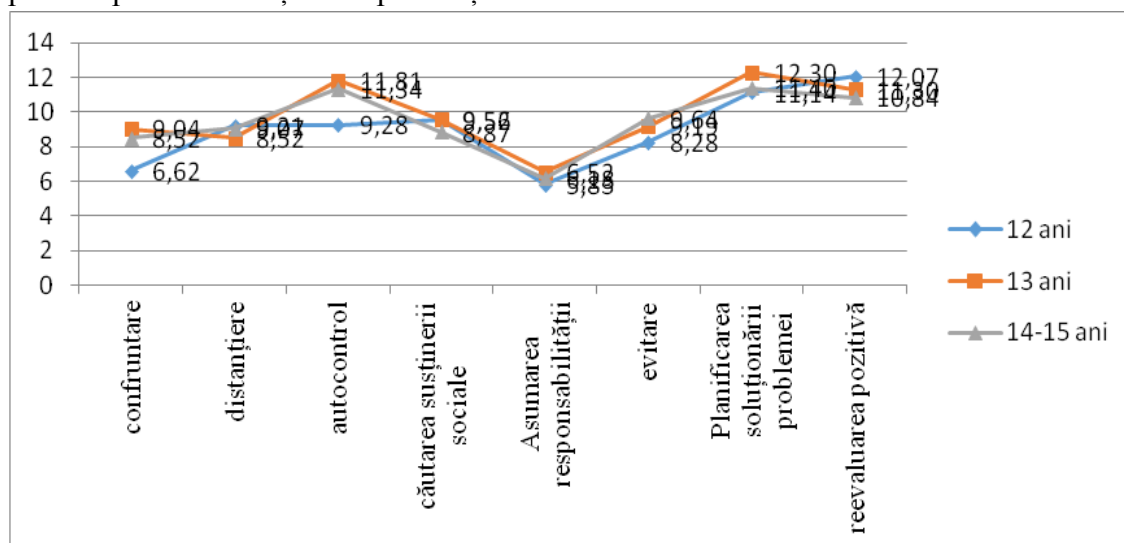

Figura 1.2. Testul „Coping-test” (de Lazarus)

Analizând rezultatele putem observa că strategiile de coping la care apelează preadolescenții diferă la toate cele trei grupuri din eșantion. Ponderea înaltă a strategiei de „Planificare a soluționării problemei” pentru toate vârstele (I subgrupă - 11,14 un.med., II subgrupă- 12,30 un.med., III subgrupă - 11,4 un. med.) indică tendința spre depășirea problemelor prin analiza specifică a situației și adoptarea unor variante posibile de comportament, e un manifest al capacității preadolescenților de a dezvolta strategii de rezolvare a problemelor, planificarea acțiunilor lor, ținând cont de condițiile obiective, experiența și resursele disponibile.

Indicii sunt la nivel înalt și în cazul strategiei de „Reevaluare pozitivă” (I subgrupă - 12,06 un. med., II subgrupă - 11,29 un.med., III subgrupă - 10,84 un.med.), ceea ce semnifică depășirea experiențelor negative în legătură cu problema cu ajutorul regândirii sale pozitive, considerând-o ca un stimulent pentru creșterea personală.

Din cele trei subgrupe de preadolescenți doar două au nivel înalt de predominanță a strategii „Autocontrolul”. Preadolescenții din perioada crizei (11,81 un. med.) și preadolescenții mari (11,34 un.med.), ceea ce semnifică depășirea experiențelor negative în legătură cu problema, din contul limitării emoțiilor, minimizării impactului acestora asupra percepției situației. Preadolescenții mici (9,27 un. med.) prezintă capacitate în curs de formare a autocontrolului, fapt prin care și se explică rezultatele obținute de ei.

Cea mai mică predominanță se atestă pentru strategia de ”Asumare a responsabilității”, fapt specific tuturor celor trei grupuri (11-12 ani - 5,82 un. med., 13 ani - 6,51 un. med., 14-15 ani - 6,17 un. med). Acest rezultat sugerează ideea că preadolescenții nu își asumă responsabilitatea pentru decizia luată, în unele cazuri fiind extrem de autocritici și fiind predispuși spre auto-culpabilizare.

Corelarea rezultatelor a evidențiat următoarele legături statistic semnificative ”Anxietatea” ($r=0,395$ și $p=0.023$) și ”Agresivitatea” ($r=0,248$ și $p=0.035$) corelează cu strategia de coping ”Confruntarea” ce ne vorbește despre faptul că în rezolvarea problemelor preadolescentul nu întotdeauna se bazează pe activități constructive. De multe ori este aleasă strategia conflictuală, prin confruntarea de interese personale.

La fel există corelare între factorul ”Rigiditate” ($r=0,442$ și $p=0.0412$), și strategia de coping «Evitarea». Depășirea sentimentelor negative are loc prin negarea lor, fantezii, așteptări nerealiste, distragere, etc.

Vârsta preadolescentă poate fi văzută ca un pod de legătură între copilărie și maturitate. Anume în această vârstă apar o multitudine de modificări care schimbă rolul preadolescentului în familie, școală și societate. Principalele neformațiuni ca: dezvoltarea conștiinței de sine, identificarea personală a preadolescentului și modificări morfofuncționale, biologice ale organismului sunt procese destul de complicate și neclare pentru preadolescent, la care de multe ori nu poate găsi explicații. Toate aceste schimbări duc cu siguranță la un dezechilibru emoțional și apariția stărilor psihice ca anxietatea, frustrarea, agresivitatea etc. și ca răspuns la aceste stări preadolescentul apelează la strategiile de coping ca ”evitarea”, ”confruntarea”, coping-ul centrat pe emoție, ce într-o formă sau alta îi permite să diminueze emoțiile. Preadolescența este perioada sensibilă pentru dezvoltarea coping-ului centrat pe problemă. Anume aici este punctul de pornire pentru viitorul matur cum va răspunde la situațiile de stres și cât de înaltă va fi securitatea psihologică.

BIBLIOGRAFIE

1. ATKINSON, R., ATKINSON, R., SMITH, E., BEM, D. *Introducere în psihologie*. București: Editura Tehnică București. 2002. 107 p. ISBN 973-31-1398-0
2. BĂBAN, A. *Stres și personalitate. Cluj*: Editura Presa Universitară Clujeană, 1998. 232p. ISBN 973-9354-35-1
3. GOLU, F. *Manual de psihologia dezvoltării*. Iași: Polirom, 2015. 344p. ISBN 978-973-46-5627-
4. EBATA, A., MOOS, R. Coping and adjustment in distressed and healthy adolescents. *Journal of Applied Developmental Psychology*. 1991.(12), p.33-54.
5. LAZARUS, R., FOLKMAN, S. *Stress, appraisal, and coping*. New York: Springer. 1984. p.312 ISBN 0-861-4191-9
6. MONAT, A., LAZARUS, R. *Stress and Coping: An Anthology*. USA: Columbia University Press, 1991. 598 p. ISBN: 978-0231-0745-75
7. ЭРИКСОН, Э. *Детство и общество*. Санкт Петербург, 2000. 416 ст. ISBN 5-89740-036-9

LEGITĂȚILE DE BAZĂ ALE APARIȚIEI ȘI DEZVOLTĂRII AFIRMAȚIEI ȘI NEGAȚIEI LA COPIL ÎN ONTOGENEZĂ

THE BASIC LAWS OF APPEARANCE AND DEVELOPMENT STATEMENT AND DENIAL OF THE CHILD IN ONTOGENESIS

*Petru Jelescu, prof. univ., dr. hab.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău,
Raisa Jelescu, lector, Chișinău,
Dumitru Jelescu, jurisconsult, doctorand ULIM, Chișinău*

*Petru Jelescu, univ. prof., dr. hab., UPSC „Ion Creangă”
ORCID: 0000-0002-3535-0524
Raisa Jelescu, lecturer, Chisinau
Dumitru Jelescu, jurisconsult, doctoral student ULIM, Chisinau*

CZU: 159.922.7

DOI: 10.46728/c.v1.25-03-2022.p16-22

Abstract

The article performs the interdisciplinary analysis of affirmation and negation research, specifies the psychological aspect of their study, shows and demonstrates the basic laws of occurrence and development of affirmation and negation in children, preadolescents and adolescents in ontogenesis, psychological mechanisms of their functioning by applying different methods, tests, observations, techniques in life, activity, communication, behavior, conduct from birth to adulthood.

Key-words: child, preadolescent, adolescent, statement, negation, ontogenesis, legitimacy.

Afirmația și negația joacă un rol important în viața și activitatea umană. Făcând o analiză comparativă interdisciplinară, inițial Petru Jelescu/П.С.Желеско a evidențiat aspectele lor lingvistice, logico-formale, filosofice, patopsihologice și psihologice [5; 6; 11]. În plan psihologic, în coautorat cu М.С. Роговин și И.Н. Козлова, el a evidențiat și a fundamentat căile de studiere a mecanismelor psihologice ale afirmației și negației, cât și cercetarea lor în ontogeneză. Sub aspect ontogenetic, autorul a depistat și a analizat critic, minuțios concepțiile